В. Г. Гончарова,
к. держ. упр., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування,
Запорізький національний університет
ORCID ID: 0000-0001-5556-7192

DOI: 10.32702/2306-6806.2020.7.105

КОНСАЛТИНГ ЯК КОГНІТИВНА МОДЕЛЬ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІННОВАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

V. Goncharova,
PhD in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor
of the Department of accounting and taxation, Zaporizhia national university

CONSULTING AS A COGNITIVE MODEL OF BUSINESS ANALYTICS FOR THE FORMATION
OF INTELLECTUAL-INNOVATIVE SPACE OF BUSINESS ENTITIES

У статті розглядається роль консалтингу у сфері управління бізнесом та у створенні й розвитку сучасної технології поширення знань. Тісна співпраця консалтингу з такими напрямками, як консультації з податкових питань, юридичні консультації, аудит та аутсорсинг бізнес-процесів дозволяє здійснити фахівцям комплексний підхід до надання консультаційних послуг. Визначено економічний зміст консалтингових ресурсів як професійних знань, які інституціонально закріплюються і передаються суб'єктам господарювання. Доповнено дефініційне поняття економічного консалтингу як підприємницької діяльності професіональних консультантів з надання суб'єктам господарювання консалтингових послуг консультативного типу. Удосконалено класифікація функцій консалтингу для формування інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання консалтинговими ресурсами шляхом доповнення такими функціями: дискретні функції й функції корисності (надійності), що обумовлюють генерування та відтворення інформації, із створенням корисної цінності послуги, планування її вартості, регламентації, її стандартизації та моніторингу. Запропоновано домінуючи напрями реалізації консалтингових ресурсів в управлінських системах суб'єктів господарювання, що сприяють підвищенню інноваційної культури на всіх ієрархічних рівнях.

This article discusses the role of consulting in the field of business management and in the creation and development of modern technology for the dissemination of knowledge. Close cooperation of consulting with such areas as tax advice, legal advice, audit and outsourcing of business processes allows professionals to implement a comprehensive approach to the provision of consulting services, which not only constantly takes into account other areas of business processes, but also actively combines them. with one. The economic content of consulting resources as professional knowledge, which is institutionally consolidated and transferred to business entities, is determined. It is proved that consulting as a universal intellectual sphere of activity is a factor in the production and implementation in financial and economic practice of enterprises of information technology and organizational and managerial innovations. The information society in its development is moving towards a new formation — a society of knowledge or a cognitive society. The substantive characteristics of consulting activities are generalized, and the definition of economic consulting as a business activity of professional consultants for providing consulting services to business entities of consulting type is supplemented, which provides increase of efficiency and competitiveness of business on the basis of introduction of scientific achievements, knowledge and innovative experience. The classification of consulting functions for the formation of innovative potential of business entities with consulting resources has been improved by supplementing such

functions as: discrete functions and utility functions (reliability), which determine the generation and reproduction of information, creating useful value of the service, planning its value, regulation, its standardization and monitoring. The dominant directions of realization of consulting resources in the management systems of business entities are proposed, which contribute to the increase of innovation culture at all hierarchical levels.

Ключові слова: консалтинг, послуги, інформація, підприємницька діяльність, ресурси, функції, інноваційність, когнітивність, корисність, інтелектуальна сфера, регулювання.

Keywords: consulting, services, information, business activity, resources, functions, innovation, cognition, utility, intellectual sphere, regulation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Знання й інформація в умовах інформаційної економіки перетворюються на головні ресурси соціально-економічного розвитку України. Модель світового господарства, яка формується під впливом сучасних інформаційно-технологічних та глобалізаційних тенденцій, часто називають "економікою послуг", і консалтинг органічно вмонтовується у цю економіку [1]. Глобалізація та інтернаціоналізація виробничої діяльності суб'єктів господарювання створюють умови для активізації консультаційних послуг. Формування нового інформаційного суспільства безпосередньо пов'язано з консалтинговою діяльністю, яка, з одного боку, є складовою ринку послуг, а з іншого — сферою, що обслуговує ринки товарів і послуг.

Для економічної науки консалтинг, що забезпечує господарюючих суб'єктів професійними знаннями та інформацією, ще не став об'єктом всебічного теоретичного аналізу, що значною мірою ускладнює наукові пошуки в дослідженні проблем економічної трансформації на етапі переходу до інноваційного типу економічного розвитку, формування національних інноваційних систем, закономірностей становлення й розвитку економіки знань, де сектор консалтингових послуг є одним з найважливіших.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Нині різним аспектам консалтингової діяльності присвячено значну кількість наукових робіт зарубіжних та українських авторів. Серед яких: Ф. Бутинець, В. Геєць, П. Друкер, Л. Демидова, О. Марченко, М. Чечетов, А. Чухно, Г. Емерсон, Т. Решетняк, Д. Твітчелл, А. Тищенко, С. Шиффман та ін.

Однак сьогодні науковим дослідженням з проблем консалтингу властиві певна фрагментарність, перевага практичного й навчального напрямків, брак єдності в розумінні найважливіших аспектів змісту консалтингової діяльності, ролі консалтингу в сучасному інноваційному процесі. Зростання ролі консалтингових ресурсів у підвищенні ефективності й конкурентоспроможності суб'єктів господарювання в умовах становлення інноваційного типу економічного розвитку, та протиріччя розвитку консалтингу в Україні актуалізують наукові дослідження економічних відносин, пов'язаних з їх продукуванням, обміном і впровадженням в фінансово-господарську практику.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку консалтингу як універсальної інтелектуальної сфери діяльності суб'єктів господарювання та обґрунтування економічного змісту консалтингових ресурсів, що інституціонально закріплюються та передаються суб'єктам господарювання на комерційних засадах для забезпечення професійними знаннями та інформацією.

РЕЗУЛЬТАТИ

Оскільки основними рушійними силами сучасного прогресу є інформаційні та інноваційні технології, консалтинг як універсальна інтелектуальна сфера діяльності з накопичення та розвитку інформаційно-інноваційного потенціалу стає невід'ємним атрибутом сучасного економічного життя. Роль консалтингу у сфері управління бізнесом у створенні й розвитку сучасної технології поширення знань, адекватній вимогам економіки сьогодення, полягає в тому, що консалтингова діяльність, по-перше, належить до спеціальних каналів передавання знань і доповнює при цьому загальні (систему освіти, засоби масової інформації тощо) [6]. По-друге, консалтинг виступає елементом та чинником моделювання та реінжинірингу бізнес-процесів, формування ринкової моделі взаємозв'язку науки й виробництва та забезпечує комерціалізацію наукових продуктів-новацій з їх трансформацію в інновації. Тісна співпраця з такими напрямками консалтингу, як консультації з податкових питань, юридичні консультації, аудит та аутсорсинг бізнес-процесів дозволяє здійснити комплексний підхід до надання консультаційних послуг, який не лише постійно бере до уваги інші напрямки бізнес-процесів, але й активно їх поєднує один з одним.

Слід зазначити, що сприяючи інтелектуалізації бізнесу та підвищенню інноваційної активності суб'єктів підприємницької діяльності, консалтинг виступає дієвим чинником та забезпечує ключову бізнес-функцію, що відіграє важливу роль у сталому розвитку національного обліку й аудиту та досягненні успіху у цих сферах економіки. Також відмічаємо, що інформаційне суспільство у своєму розвитку прямує до нової формації — суспільства знань або когнітивного суспільства.

Оскільки знання в управлінні бізнесом стають самостійним об'єктом економічних відносин у вигляді патентів, винаходів та носіїв знань, чий знання стають джерелом нових продуктів та послуг у вигляді інновацій, когнітивний підхід у процесі управління підприємством, у процесі діагностики та аналізу фінансово-господарської діяльності, у веденні бухгалтерського обліку стає все більш актуальним. Когнітивні системи в економіці пов'язані з використанням у сфері управління, бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування методів і моделей штучного інтелекту, інтелектуальних інформаційних систем, систем підтримки прийняття рішень, інтелектуальної обробки даних. Розвиток нових методів економічного моделювання, заснованих на когнітивних моделях бізнес-аналітики стає важливим інструментом підтримки управлінських рішень суб'єктів господарювання. Прикладом практичної реалізації цього інструментарію є інтелектуальні системи планування виробництва, динамічні експертні системи диспетчерського управління підприємством, фінансовий аналіз і планування на основі алгоритмів, інтелектуальні системи управління інвестиційним портфелем та управління ризиками [10].

Перехід до інноваційного типу економічного розвитку є найважливішим напрямом та підґрунтям соціально-економічних перетворень в умовах як сучасної ринкової економіки, так і трансформаційної економіки інверсійного типу [3, с. 75]. У країнах з розвинутою ринковою економікою на етапі формування постіндустриального (інформаційного) суспільства інновації перетворилися на домінуючий чинник економічного зростання, інноваційна діяльність — на базову умову суспільного розвитку, а інноваційна сфера економіки — на пріоритетний об'єкт національної економічної політики.

Визначено, що консалтинг є елементом, що об'єднує ринки товарів та послуг, у вигляді "допомоги" у торговельно-фінансовій, інвестиційній та іншій "непослуговій" сфері, а також і в обслуговуванні самих послуг. Саме у цьому і проявляється особливість видів та специфічність консалтингу (податкового, управлінського, економічного, інформаційного, інвестиційного тощо). Під впливом постійної диверсифікації послуг, у зв'язку з інтеграцією інновацій у виробництво, змінюється структура та діяльність ринків. Створюються нові науково-виробничі об'єднання, які здійснюють універсальні заходи, що охоплюють усі стадії починаючи від ідеї розробки послуги (товару) до доведення її кінцевим споживачам. Набувають все більшого поширення фінансові та інвестиційні послуги, виникають нові види послуг.

Дуже часто керівникам потрібен свіжий погляд на систему управління в компанії, необхідно відшукати нові шляхи для розвитку, допомогти в розробці нової стратегії або ж оптимізувати бізнес-процеси підприємства. В усіх цих випадках на допомогу можуть прийти фахівці з управлінського консалтингу. Послуги управлінського консалтингу можуть коштувати недешево, проте при ефективно організованій співпраці з консультантами, вірній постановці цілей і завдань, витрати обов'язково себе окуплять. Це може бути неоцінімий внесок у подальший успішний розвиток вашого бізнесу.

У нашому діловому середовищі звичка звертатися до консультантів доки не сформована, хоча в Європі і США майже усі керівники в складних управлінських ситуаціях використовують консалтинг в управлінні бізнесом. Це допомагає їм завжди залишатися конкурентними і тримати руку на пульсі свого підприємства.

Слід розрізняти консалтинг як діяльність з надання ділових (професійних) послуг консультативного типу й консультування. По-перше, консультування — це форма надання консалтингових послуг. Формування галузі економічного консалтингу можна уявити як процес, що включає, з одного боку, становлення й виокремлення професійного консультування з питань управління бізнесом — управлінського консультування як окремої ділової послуги, з другого боку — як розвиток, а потім уже організаційне виокремлення консультативного напрямку діяльності фірм, що надають аудиторські, бухгалтерські, юридичні та інші супутні послуги. Наприклад, зараз практично всі компанії "великої четвірки" аудиторських фірм виділили консалтинг в окремі бренди [2]. По-друге, консультування стосовно суб'єкта господарювання може бути внутрішнім (внутрішньофірмовим) і зовнішнім. Внутрішнє здійснюють співробітники й консультаційні служби підприємства. Ознаками зовнішнього консультування є незалежність, організаційно-економічна і юридична відокремленість консультанта від суб'єкта господарювання, здійснення консультативного обслуговування на комерційних засадах. Економічний консалтинг, як підприємницька діяльність у сфері надання послуг бізнесу, є формою саме зовнішнього консультування з управління бізнесом, податкових питань, юридичні консультації, аудит та аутсорсинг бізнес-процесів тощо.

Головне завдання (призначення) економічного консалтингу — це забезпечення ефективності й конкурентоспроможності бізнесу за допомогою впроваджен-

ня досягнень науки, професійних знань та інформації у підприємницьку практику на підставі ринкових відносин [6]. Ще на початку ХХ ст. один з перших професійно-нальних консультантів Г. Емерсон у роботі "Дванадцять принципів производительности" підкреслював, що гігантський прогрес у виробництві виявився можливим лише завдяки компетентним порадам, тому принцип компетентної консультації заслуговує включення його в число дванадцяти принципів продуктивності. Причому компетентна консультація повинна звернути донизу пронизувати будь-яке підприємство... й бути підґрунтям застосування інших одинадцяти [8].

Узагальнюючи змістовні характеристики консалтингової діяльності, автором доповнено дефініційне поняття економічного консалтингу як підприємницької діяльності професіональних консультантів з надання суб'єктам господарювання консалтингових послуг консультативного типу, що забезпечує підвищення ефективності й конкурентоспроможності бізнесу на підставі впровадження досягнень науки, знань та новаторського досвіду у фінансово-господарську практику, у сферу технологічної трансформації компаній, що допоможе використовувати можливості цифрових технологій для переосмислення потенціалу людини.

Слід відмітити, що поширення електронних послуг, застосування інформаційних технологій, поява віртуальної реальності змінює вигляд економіки, характеризуючи її як "цифрову". Більш того, поява і використання цифрових технологій у всіх сферах економіки — це і є прояв інноваційної економіки, при цьому термін "цифрова економіка" лише концентрує увагу на те, який саме сектор економіки розвивається нині найбільш активно й інноваційно. Також, використовуючи поняття інституційної економіки, ми можемо говорити про те, які зміни відбулися в інституційній структурі в зв'язку з появою і поширенням нових видів послуг і технологій [7].

Треба підкреслити, що використання суб'єктами господарювання консалтингових послуг сприяє, по-перше, досягненню здатності оптимально функціонувати на базі засвоєння і використання знань, інформації, інновацій, досвіду тощо. По-друге, консалтингові послуги сприяють підвищенню ефективності використання ресурсів суб'єкта господарювання, у т.ч. підвищенню ефективності працівників, прогнозуванню майбутніх потреб суб'єкта господарювання у трудових ресурсах, адаптація працівників до організаційних змін та забезпечення цифрового досвіду персоналу, щоб побудувати робоче середовище майбутнього.

Якщо розглядати управлінський консалтинг, то ми вважаємо, що це діяльність, спрямована на підвищення ефективності фірм, компаній, організацій. Як правило, це залучення зовнішнього консультанта для оцінки ситуації, що склалася, проведення діагностики та підготовки рекомендацій і стратегії досягнення бажаних результатів. Так, управлінський консалтинг — це свого роду пошук відповідей на ті питання, що виникають в управлінні підприємством.

Нами обґрунтовано ключові підходи при використанні управлінського консалтингу, які включають декілька етапів, а саме: а) знайомство з компанією і керівництвом; б) експрес-аналіз або діагностика; в) пропозиція рішень (рис. 1).

Результати дослідження доводять, що призначення консалтингу як чинника підвищення ефективності й конкурентоспроможності бізнесу знаходить свій прояв у його функціях (інформаційна; діагностична; посередницька). Поняття функції (обов'язок, коло діяльності [3]) використовується багатьма науками, має різне тлумачення залежно від їх предмета й завдань. Економічна наука використовує цю категорію, по-перше, для пояснення залежності, співвідношення між перемінними величинами, по-друге, для характеристики змісту економічного призначення окремих суб'єктів господарюван-

Рис. 1. Систематизація ключових підходів до використання управлінського консалтингу для досягнення суб'єктом господарювання здатності оптимально функціонувати на ринку

Джерело: авторська пропозиція.

ня, організацій та інститутів, включаючи основні напрями й завдання її реалізації. Система функцій консалтингу, яка включає: а) власні функції, які є проявом його змісту як професійної діяльності з забезпечення суб'єктів господарювання знаннями та інформацією, необхідними для їх ефективного функціонування (накопичувальна, трансмісійна, трансакційна); та б) вмінені (поставлені), що є напрямками (обов'язками) реалізації призначення консалтингу, що зумовлені його місцем та роллю в ринковій системі як чинника ефективності та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання (раціоналізуюча, інноваційна, регулююча) [5], доповнена такими функціями, як в) дискретні функції й функції корисності (надійності), що обумовлюють генерування та відтворення інформації, та для яких характерні особливості побудови консалтингової послуги, які властиві мультиатрибутивній моделі багаторівневої ієрархічної структури – із створенням корисної цінності послуги, плануванням її вартості, регламентації, її стандартизації, та моніторингу.

Водночас накопичувальна та трансмісійна функції консалтингу безпосередньо пов'язані з його науко-впроваджувальною роллю, реалізація якої потребує, по-перше, накопичення суб'єктами консалтингової діяльності професійних знань і інформації, що є підґрунтям надання високоякісних консалтингових послуг, умовою консалтингової діяльності; по-друге, їх передавання суб'єктам господарювання, тобто розвитку консалтингу як спеціального каналу поширення знань та інформації в умовах трансформації економіки та бухгалтерського обліку. Як справедливо підкреслює А. Демидова, сьогодні сектор ділових і професійних послуг слугує одним з головних каналів поширення й освоєння наукових знань, технологічних, організаційних, управлінських та інших інновацій, передового досвіду [9, с. 48].

Змістом накопичувальної функції є діяльність професіональних консультантів, пов'язана з одержанням, збереженням та нагромадженням головного ресурсу консалтингу — високопрофесійних знань та інформації. Трансмісійна функція полягає у здійсненні суб'єктами консалтингової діяльності передавання економічним агентам необхідних професійних знань і інформації, головним каналом якого є ринок консалтингових послуг [5]. Механізм накопичувальної функції консалтингу доцільно впроваджувати у контексті внутрішньофірмової системи управління знаннями.

До власних функцій економічного консалтингу належить також діяльність професіональних консультантів, спрямована на забезпечення ефективних угод на ринку — трансакційна функція, що зумовлено низкою чинників. По-перше, економічний консалтинг є найважливішим складником ринкової інфраструктури як сукупності елементів, що забезпечують і регулюють безперебійне багаторівневе функціонування господарських взаємозв'язків, взаємодію суб'єктів ринкової економіки й рух товарно-грошових потоків [2]. В умовах сьогодення ефективна фінансово-господарська діяльність підприємств, організацій та інших суб'єктів ринку неможлива без послуг професіональних консультантів, до яких також відносяться безліч суб'єктів аудиторської діяльності. Так, за даними New York Times, 45% компаній у розвинених країнах користуються послугами консультантів регулярно, близько 75% — періодично. Діяльність на ринку цінних паперів передбачає використання послуг інвестиційного консалтингу [4], на ринку праці — рекрутинга, на інформаційному — послуг IT-консалтингу, на ринку нерухомості — консалтингу з оцінювання, на ринку інновацій — консалтингу інноваційного тощо. Водночас послуги юридичного консалтингу, бухгалтерського обслуговування, зв'язків із громадськістю та інші необхідні для забезпечення угод на будь-якому ринку.

По-друге, економічний консалтинг є структурним елементом трансакційного сектора сучасної економіки, який, за визначенням Ф.Ф. Бутинця, становить собою особливий інституціональний сектор економіки, що забезпечує здійснення трансакцій, тобто обмін прав власності [1, с. 78]. Найважливішим завданням консалтингу як структурного елемента трансакційного сектора економіки є обслуговування трансакцій, учасникам яких необхідна професійна допомога юристів, аудиторів, фахівців з підбору персоналу — на ринку праці; консультантів у сфері інноваційної діяльності — на ринку інновацій та ін.

По-третє, відповідно до інституціональної теорії фінансово-господарська діяльність господарюючих суб'єктів в умовах недосконалості інформації пов'язана зі значними витратами ринкової координації. Важливо підкреслити, що нині економічні суб'єкти діють в умовах не тільки асиметричного розподілу інформації між учасниками угод, а й надлишку останньої, оскільки в інформаційному суспільстві економічна діяльність, заснована на обмеженості ресурсів, поступається місцем тій, що має достаток як інформації, так й способів її передавання [3,

с. 73—74]. Надлишок інформації, як і асиметричний її розподіл, обумовлює зростання витрат її відбору, експертизи, з'ясування відповідності отриманих даних завданням бізнесу, виступає чинником збільшення трансакційних витрат у сучасний період. Оскільки ринкова ціна перестає бути єдиним і достатнім джерелом інформації для суб'єктів господарювання, поряд із цінними сигналами, що визначають їх економічну поведінку, все значнішу роль починають відігравати нецінові сигнали [11 с. 297]. До них слід віднести знання й інформацію, що становлять зміст професіональних порад, рекомендацій, проектів консультантів тощо. Тому використання економічними суб'єктами послуг професіональних консультантів аудиторських фірм служить чинником подолання недосконалості інформації, сприяє економії трансакційних витрат.

З'ясовано, що особливо яскраво роль економічного консалтингу в зниженні трансакційних витрат виявляється щодо трансакцій, об'єктом яких виступають інтелектуально-інформаційні ресурси. Сьогодні значно підвищуються витрати на укладання контрактів, контроль їх виконання, збільшуються вони і від недостатньої специфікації прав власності, пов'язаних з даними ресурсами. Це зумовлено не тільки кількісним зростанням трансакцій на ринках об'єктів інтелектуальної власності, інформації, інновацій внаслідок інформатизації економіки, підвищенням ролі знань та інформації у підприємницькій діяльності, але й з особливостями і труднощами встановлення прав власності на різні види інтелектуальних продуктів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, визначено економічний зміст консалтингових ресурсів як професійних знань, які інституціонально закріплюються та передаються суб'єктам господарювання на комерційних засадах разом з супутньою інформацією й виявляються на 3-х взаємопов'язаних рівнях: а) умова консалтингової діяльності (це наявність ризиків); б) консалтинговий процес (цикл) як послідовне проходження консалтинговими ресурсами стадій продукування, обміну, впровадження у фінансово-господарську діяльність (наприклад, великого арсеналу бізнес-технологій) (це наявність можливостей та ресурсів); в) результат консалтингу — вигоди, отримані суб'єктами господарювання від використання консалтингових продуктів і послуг як форми консалтингових ресурсів, яких вони набувають у процесі бізнес-діагностики системи управління, внутрішнього і зовнішнього середовища, в яких працює компанія (це наявність отримання вигод).

Доведено, що консалтингові ресурси є складовими інноваційного потенціалу будь-якого підприємства й виступають чинниками продукування і впровадження в фінансово-господарську діяльність інформаційних технологій та організаційно-управлінських новаций. Запропоновано домінуючі напрямки реалізації консалтингових ресурсів в управлінських системах суб'єктів господарювання, а саме: а) забезпечення перетворення наукових ідей та продуктів-новаций в інновації; б) встановлення та посилення взаємозв'язку і взаємодії усіх функціональних елементів інноваційних систем для досягнення їх стратегічної мети — забезпечення інноваційного розвитку бізнесу; в) сприяння підвищенню інновативності й інноваційної активності суб'єктів господарювання, розвитку інноваційного підприємництва; г) удосконалення міжфірмового та корпоративного управління інноваційною діяльністю; д) підвищення інноваційної культури, розвиток інноваційного мислення господарюючих суб'єктів для формування сприятливого інноваційного клімату.

Поряд із існуючими функціями консалтингу як підприємницької діяльності (інформаційна функція; діагностична функція; посередницька функція) нами було доповнена класифікація функцій консалтингу для формування інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання консалтинговими ресурсами, серед яких:

дискретні функції й функції корисності (надійності), що обумовлюють генерування та відтворення інформації, та для яких характерні особливості побудови консалтингової послуги, які властиві мультиатрибутивній моделі багаторівневої ієрархічної структури — із створенням корисної цінності послуги, плануванням її вартості, регламентації, її стандартизації, та моніторингу.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Трансакційна архітектура. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2013. № 1. С. 69—83.
2. Гец В. Характер переходных процессов к экономике знаний. Проблемы экономики. 2018. № 4. С. 4—14.
3. Гелбрейт Дж. Новое индустриальное общество/пер. с англ. В.А. Иноземцева. Москва: Прогресс, 1989. 480 с.
4. Веретельникова Ю. Выбрать консалтера // Инвестиц. газ. 2005. № 15. С. 35.
5. Марченко О. С. Освітня функція консалтингу. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Економіка. 2010. № 9. С. 35—38.
6. Чечетов М. Інноваційна складова ринкової трансформації. Економіка України. 2019. № 11. С. 4—14.
7. Чухно А.А. Постіндустриальна економіка: теорія, практика та їх значення для України. Київ: Логос, 2009. 632 с.
8. Эмерсон Г. Двенадцать принципов производительности. URL: <https://baguzin.ru/wp/garrington-emerson-printsipov-proizvoditelnosti> (дата звернення: 09.06.2020).
9. Демидова Л. Сфера услуг США: факторы ускорения динамики, Мировая экономика и междунар. отношения. 2005. № 12. С. 38—49.
10. Ross D. Economic Theory and Cognitive Science: Microexplanation. Bel.: MIT Press, 2015. — P. 124.
11. Вечканов Г. С., Вечканова Г. Р. Микроэкономика: Учеб. пособ. СПб.: Питер, 2003. 368 с.

References:

1. Butynets, F.F. (2013), "Transactional architecture", Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and development problems, vol. 1, pp. 69—83.
2. Geets, V. (2018), "The nature of the transitional processes to the knowledge economy", Problemi ekonomiki, vol. 4.
3. Galbraith, J. (1989), *Novoe yndustrial'noe obschestvo* [The New Industrial Society], Progress, Moscow, Russia.
4. Veretel'nikova, Ju. (2005), "Choose a consult", Investic. gaz, vol. 15, p. 35.
5. Marchenko, O. S. (2010), "Educational function of consulting", Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii: Ekonomichna, vol. 9, pp. 35—38.
6. Chechetov, M. (2019), "Innovative component of market transformation", Zhurnal Ekonomika Ukrainy, vol. 11, pp. 4—14.
7. Chuhno, A. A. (2009), *Postindustrial'na ekonomika: teoriia, praktyka ta ikh znachennia dlia Ukrainy* [Post-industrial economy: theory, practice and their significance for Ukraine], Lohos, Kyiv, Ukraine.
8. Emerson, H. (1972), "Twelve principles of performance", available at: <https://baguzin.ru/wp/garrington-emerson-printsipov-proizvoditelnosti> (accessed 9 June 2020).
9. Demidova, L. (2005), "Service industry in the USA: factors accelerating dynamics", *Mirovaja jekonomika i mezhdunar. otnoshenija*, vol. 12, pp. 38—49.
10. Ross, D. (2015), *Economic Theory and Cognitive Science: Microexplanation*, MIT Press, Minsk, Belarus.
11. Vechkanov, G. S. and Vechkanova, G. R. (2003), *Mikroekonomika* [Microeconomics], Piter, St. Petersburg, Russia.

Стаття надійшла до редакції 27.06.2020 р.